„ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea
14 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Nr. 252 Vineri 16 Septembrie 1938
14 Pagini P IIII

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN TARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Cerințele apărării naționale

Situația turbure din Europa a pus pe întâiul plan organizarea apărării naționale. Opinia publică de pretutindeni, după ce a crezut că războaele pot fi înlăturate, fie prin dezarmare, fie printr'o rețea de pacte de neagresiune, s'a convins de pericolele ce le prezintă într'o lume împărțită în două tabere, după ideologii opuse și din care n'a dispărut dinamismul expansiv și cuceritor al unor națiuni războinice, încrederea oarbă în domnia dreptului și a păcei eterne. Evenimentele ce s'au petrecut în ultimii ani și criza prin care trece astăzi Europa, au scos în evidență însemnătatea covârșitoare ce o prezintă organizarea apărării naționale.

Astăzi, prin această organizare nu se înțelege numai alcătuirea unor forțe armate de uscat, aeriene și navale, ci punerea în valoare a întregului potențial de război, — ceea ce înseamnă folosirea tuturor resurselor și mijloacelor, precum și a forțelor materiale și morale, în vederea apărării naționale.

De obicei se vorbește mai mult de materialul distructiv, de armament, și mai puțin de materialul uman. Cu toată importanța crescândă ce o are în armatele moderne, armamentul de diferite categorii, din cauza puterei focului, totuși, într'un război, nu numai el joacă rolul de seamă, ci materialul uman, care poate fi un factor decisiv al rezistenței și al victoriei.

Dar, resursele în material și în elemente umane, nu sunt armamente. Specialiștii militari au constatat că, în condițiile chiar cele mai favorabile, resursele în material nu pot să fie transformate în piese de armamente în mai puțin de 12—20 luni după începerea ostilităților; iar capacitatea de producție în această materie, depinde de condițiuni geografice și economice și de existența unei industrii naționale de război.

Noi am făcut și trebue să facem toate sacrificiile și sforțările, ca să putem dispune, în raport cu potențialul nostru de război și de nevoile apărării naționale de fabrici de „armament", care să lucreze din timp de pace, în condițiunile cele mai bune.

Nu se poate apoi neglija nici factorul moral, care n'a pierdut nimic din valoarea sa, din importanța sa. Oricât de perfecționată ar fi o armă, ea trebue să fie îngrijită, mânuită și folosită de oameni instruiți.

De aceia trebuie să dăm o atenție deosebită și factorului moral.

Ar fi o greșală să ne închipuim că materialul perfecționat, puternic, va limita inițiativa luptătorului de mâine și îl va condamna la pasivitate. Dimpotrivă, spiritul de inițiativă și acțiunea, vor predomina pe teatrul viitor de operațiuni.

De aceea în toate armatele se dă o egală importanță celor doi factori decisivi în război: factorul-material și factorul-uman și moral.

In epoca noastră, când nu se poate conta prea mult pe concursul factorilor externi, ci în primul rând pe propriile mijloace de apărare, suntem datori să dăm toată atenția problemelor legate de organizarea apărării naționale, în condițiile impuse de cerințele moderne și de siguranța noastră.

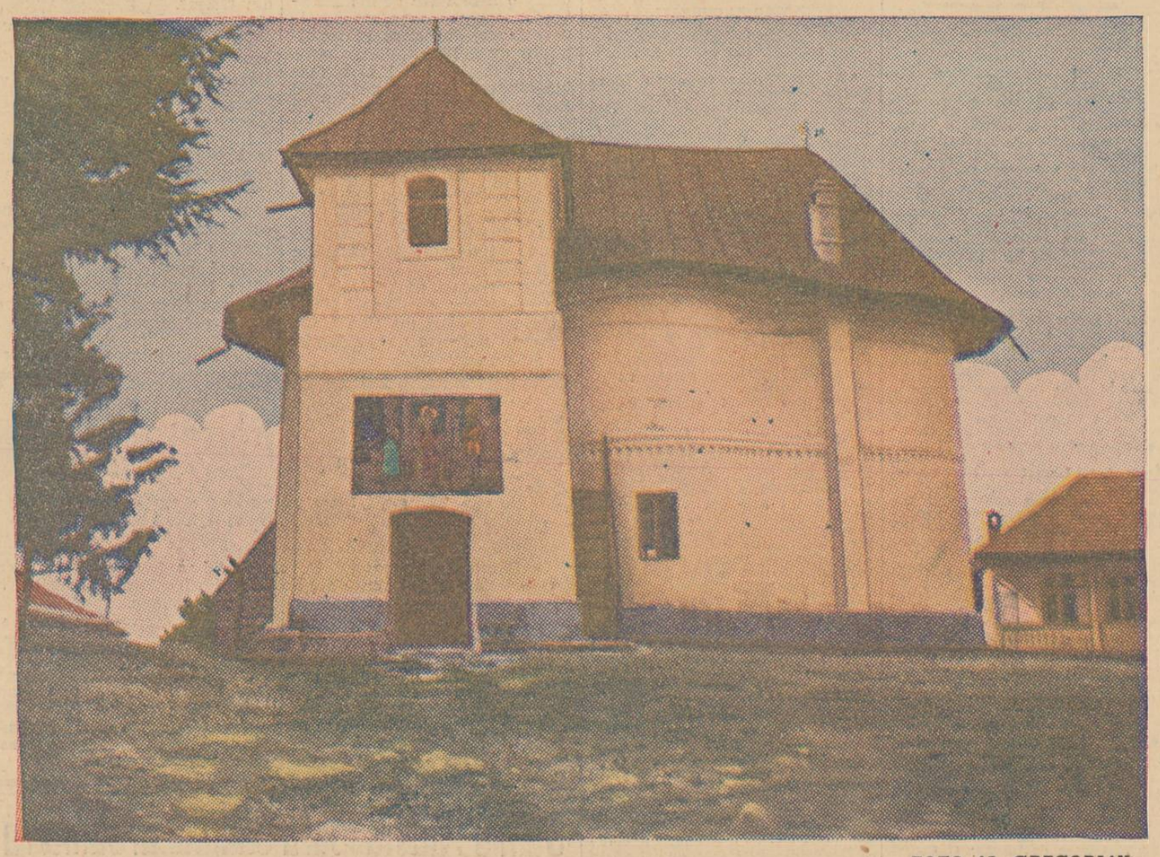

FOTO AL. GREGORIAN

Schitul de pe muntele „Măgura"

Guvernul american urmărește cu atenție situația din Europa

Washington, 13 (Rador). — Corespondentul agenției „Reuter" transmite:

Evident, guvernul american urmărește cu mare atenție evoluțiile zilnice ale stuației europene.

Această declarație a fost făcută azi de d. Hull, primind pe ziariști.

O activitate neobișnuită a domnit toată ziua de azi la departamentul de stat, unde au sosit fără încetare rapoarte din partea diplomaților americani din Europa.

In cercurile oficiale nu se ascund temerile cu privire la situație, dar nu se fac comentarii.

In cercurile neoficiale, știrea ultimatumului sudet a creiat o situație penibilă. Observatorii declară că niciun guvern suveran nu ar putea accepta un asemenea ultimatum.

Limba noastră

Varga și altoiul

„Am citit și m'am bucurat de cele ce ați spus dv. în articolul **Școalele de agricultură**, îmi scrie, din Roman, d. Ilie Isvoranu, inginer agronom. M'am bucurat că poate domniavoastră veți fi mai norocos de cât mine, care de 12 ani mă sbat în aceeași privință și n'am isbutit nimic până acuma.

„...Eu am pornit lupta pe tărâmul acesta din 1926/27, când am suplinit catedra de limba română la școala medie de agricultură din Roman. In anul 1928 am propus la congresul profesorilor agronomi, ținut la București, să se generalizeze în toate școlile agricole predarea limbii **populare**, ca fiind singura putință de legătură cu sufletul satelor. Propunerea mea a fost luată în considerare, dar... a rămas baltă. Au fost de față atunci la congres toate somitățile învățământului nostru agricol... Vă alătur și una dintre cuvântările **populare**, tipărită de Camera agricolă Roman și împărțită aici în județ, anii trecuți".

D. Ilie Isvoranu zice că luptă pentru limba populară, nu zice pentru **limba românească**. Tocmai în deosebirea asta stă și vina pocitorilor graiului. Aceștia socotesc că limba **comună**, pe care o vorbește poporul românesc, e populară, limba celor de jos, pe care ei nu se înjosesc să o vorbească.

Un prieten îmi spunea, nu de mult :

— Mama, când vorbește cu cucoane de seama ei, zice **bonjur**. Când vorbește cu femei de jos zice **bună ziua**.

Va să zică boierii cu **bonjur** și poporul cu **bună ziua**. Din pricina asta și cei din popor, cari vor să pară boieri, se feresc ca de foc de **bună ziua** și-i dau zor cu **bonjur**, cu **bonsoar** și cu **mersi**.

Impotriva acestei rătăciri, care nu se întâlnește decât la foștii robi din coloniile franceze, mă ridic cu toată puterea.

Și după cum mahalagiul socoate că se înalță la boierie, e domn mare, dacă zice **imediat** în loc de **îndată**, tot așa unii agronomi cred că sunt oameni de știință, de mare cultură, dacă zic **grefă** și **bară** în loc de **altoi** și **vergea**. Dar în vorbirea asta nu e nimic cult, nimic „științific", nimic „nobil". E numai neștiință : noi zicem, în limba noastră, **altoi** și **vergea**, iar francezii, în limba lor, zic **greffe** și **barre**.

Și mă întreb : de ce ar fi de râs cine, ca să bată la ochi, se îmbracă la fel cu paiațele și n'ar fi tot așa de râs și cine în vorbire caută fraza nouă, cuvântul străin, neînțeles, cine își îmbracă gândul într'o limbă amestecată, cu vorbe de toate culorile și de toate neamurile ?

A, altoi e de neam unguresc? E. Dar **Greffe** e grecesc, iar **barre** e... kymric (Kymrii, trib scyt, care a năvălit și s'a așezat în Galia), pe când **vergea**, cuvânt pe care în neștiința noastră îl aruncăm la gunoi, e un frumos cuvânt, din latinescul **virga**, de unde și **virguia**.

Agronomii, ca și toți aceia cari se folosesc de cuvinte străine, să bage de seamă. Omul nu poate gândi, dacă nu-și sprijină gândirea pe cuvinte. Zicătoarea : **vorbește singur ca nebunul** nu e totdeauna adevărată. Nici nu poți gândi, fără să nu vorbești singur, cu tine însuți. Atârnă de firea fiecăruia, de împrejurări, ca vorbirea cu el însuși să fie pe tăcute, sau cu voce mai tare. Așa, uneori, de pildă când scrii, e chiar foarte bine să-ți spui gândul cu voce tare, ca să și auzi fraza și să-ți dai seama dacă sună armonic sau nu. Când îți sprijini însă gândirea pe cuvinte străine, nu mai gândești în limba ta. Gândești într'o altă limbă.

D. Ilie Isvoranu îmi trimete și textul uneia dintre cuvântările sale „populare", tipărită de Camera agricolă din Roman, cu **un cuvânt înainte**, scris de d. V. V. Teodorescu, președintele secției agricole din acel județ.

D. V. V. Teodorescu spune, între altele : „Dacă țăranul nostru ține fruntea în ce privește istețimea și munca, **în privința științei agricole e cel din urmă din Europa**. Acum, când secția agricolă Roman își începe cuvântările agricole, nu găsesc cuvinte mai bune de a sfătui pe sătenii să se adune cât mai mulți și a urma cu atenție **poveștile** (poveștele ?) și învățăturile pe cari le vor da inginerii noștri agronomi".

Despre aceasta în articolul viitor.

T. PISANI

SCRISORI DIN PARIS

O vizită la linia Maginot

de RENE SAIVE

Paris, Septembrie

Am străbătut de curând câmpiile eroice din Champagne, unde, acum 20 de ani, s'a hotărît soarta lumii. Amintiri! Au și trecut 20 de ani de atunci! Dar cum poți uita, în câmpiile acestea, ale căror răni nu s'au închis încă, pe colnicile acestea răscolite de mitraliere și cari par chircite de durere, cumplita tragedie care s'a jucat acolo? E cu neputință. Din când în când o flamură tricoloră palpită în vârful unui catarg. Un cimitir! Cunosc unul, la poalele unui colnic sângerând, la câteva sute de metri de gloriosul sat Souain. Douăzeci de mii de cruci albe de lemn sunt aliniate la umbra drapelului... douăzeci de mii de cruci! Sunt atât de strânse aceste cruci, încât, depe șosea, ai impresia că vezi un lințoliu imens întins pe pământul sfârtecat.

Franța să vrea războiul? O! Doamne! Asemenea spectacole sunt un învățământ grozav.

Ele sunt, deasemenea, în clipele acestea grele de amenințări, un simbol. Franța nu-și poate renega trecutul. Sacrificiile de eri ar impune sacrificiile de mâine. Există tradiții de onoare pe cari o țară nu le poate renega.

Dar iată-ne pe linia Maginot. Undeva la Nord de Metz, la o bătaie de tun de regiunea Sarre. Câmpul e verde și zâmbitor. Turmele pasc liniștite. La orizont, pe o clopotniță, tradiționalul cocoș de aur scânteiază la soare. Ce liniște!

Câțiva tineri au pornit la drum. Glumesc, râd. La o cotitură a șoselei, se opresc o clipă. Tabăra, cu corturile ei albe, apare în fața ochilor. Ceva mai departe, văd linia albă a sârmelor ghimpate cari acoperă câmpia și știu că, sub dealul vecin, este ascunsă o fortăreață uriașă.

Rezerviștii au sosit.

Tabăra este în plină mișcare. Camioane cu provizii sunt descărcate în fața bucătăriilor. Carne, unt, cartofi, vin, toate proviziile acestea sunt transportate de oamenii de corvoadă. Armata franceză este bine hrănită. In răstimp, în curte, un detașament de soldați prevăzuți cu echipamentul complet așteaptă cu arma la picior. Un subofițer face apelul... „Prezent! Prezent! Prezent!". Toată lumea e acolo. Răsună comenzi:

„— Drepți. La umăr arm'. Inainte marș".

(Continuare în pag. 2-a)

După discursul dela Nürnberg

Congresul dela Nürnberg a lămurit — pentru pesimiștii și pentru optimiștii, — atitudinea Germaniei în chestiunea sudeților. Discursul cancelarului Hitler a aruncat greutatea forței în cumpăna războiului și a păcii. Fapt esențial nu este că această forță va intra în acțiune astăzi, mâine sau poimâine, ci că întrebuințarea ei a fost hotărîtă și că pentru cine a urmărit cu atenție politica Führerului, această amenințare nu este o simplă expresiune retorică.

Până astăzi, speranța — dacă nu credința — generală era că deslegarea problemei sudeților poate fi căutată într'un compromis. Cuvântarea cancelarului Hitler precizează, fără putință de îndoială, că Germania va interveni în favoarea sudeților, dacă aceștia nu obțin soluția integrală a autonomiei lor teritoriale, naționale și politice.

Misiunea Runciman a avut de fapt scopul de a realiza o tranzacție între Cehoslovacia și sudeți, sau mai bine zis între Praga și Berlin. Această tranzacție este respinsă de cancelarul german. Acțiunea mediatorului britanic a avut drept rezultat obținerea —din partea guvernului din Praga — a unor concesiuni, cari nu se opresc decât la limita suveranității și unității statului cehoslovac. Aceste concesiuni sunt considerate ca neîndestulătoare de conducătorul suprem al politicii și forțelor armate germane.

Germanii sudeți vor dreptul de autodeterminare și cancelarul Hitler pretinde la rândul său pentru „compatrioții săi germani" dreptul de a dispune de ei înșiși și adaogă că „nu are intențiunea de a vedea la frontiera Germaniei născându-se a doua Palestină. Bieții arabi sunt fără apărare și părăsiți. Germanii din Cehoslovacia nu sunt nici fără apărare, nici părăsiți". Această situație trebue să ia sfârșit. Negocierile nu se pot prelungi și târguelile nu sunt cu putință asupra drepturilor sudeților.

Führerul nu fixează termen, nu indică modalități, nu cere plebiscit, dar limbajul său este atât de limpede, că nu lasă margini pentru îndoială : e gata să întrebuințeze forța, dacă sudeții nu obțin dreptul de a dispune de soarta lor.

Marea Britanie și Franța nu au căderea să intervină în chestiunea cehoslovacă. Cancelarul Hitler înțelege ca ele să-și apere interesele lor proprii, dar apărarea germanilor sudeți este un interes german și oamenii de stat dela Londra și Paris sunt avertizați, în discursul dela Nürnberg, că Germania „este hotărîtă să-și apere propriile ei interese în toate împrejurările". Problema sudeților trebue deci rezolvată, în fond, între Germania și Cehoslovacia. Dacă Franța sau Marea Britanie ar interveni, formidabile fortificații, în curs de construcție, sunt gata să zădărnicească asistența pe care ele ar fi dispuse s'o acorde Cehoslovaciei. Aceasta riscă deci, dacă nu cedează, să se găsească în fapt singură în fața sdrobitoarei superiorități germane.

Fapt esențial în fine : Italia este asociata Reichului în această politică. Tot discursul dela Nürnberg este dominat de tema solidarității imperiale a Italiei fasciste și a Reichului național-socialist. Discursul dela Nürnberg este epilogul unei acțiuni diplomatice de trei ani, pe care cancelarul Hitler a condus-o cu îndemânare, îndrăzneală și stăruință și — trebue să adogăm, — cu un spirit politic excepțional.

(Continuare în pag. 2-a)

Grav accident de cale ferată în Franța

Paris, 13 (Rador). — Pe linia ferată electrică Villefranche-Perpignan, la o trecere de nivel, un automotor s'a ciocnit cu un autobuz.

Se semnalează patru călători omoriți și nouă răniți.

Disolvarea parlamentului polon

Varșovia, 13. (Rador). — *Președintele Republicii a decretat disolvarea parlamentului.*

Decretul prezidențial a parlamentului este motivat prin schimbările esențiale survenite în viața internă a Poloniei dela ultimele alegeri legislative și prin necesitatea tot mai mare și tot mai mult simțită de marile masse ale poporului, de a participa mai activ la lucrările statului.

Am crezut de datoria mea — declară președintele — să înlocuesc Camerele legislative, pentru ca noul parlament să poată oglindi mai bine curentele de opinie ale țării.

Noul parlament va lua atitudine în ce privește viitoarea lege electorală.

❖

Alegerile pentru Cameră au fost fixate pe ziua de 6 Noembrie, iar pentru Senat la 13 Noembrie.

Citiți în pag. 9-a:

Evenimente grave în Cehoslovacia
Stare de asediu în regiunea sudeților

Organizarea apărării pasive în Franța

Paris, 13 (Rador). — **Agenția „Havas" transmite:**

Reorganizarea serviciilor de apărare pasivă, care sunt în clipa de față alipite la ministerul apărării naționale, a fost terminată.

O serie de consfătuiri au loc în momentul de față între ministerele de război și interne. Ele au îngăduit să se pună la punct diferite dispoziții de interes permanent pentru principalele aglomerări depe teritoriul Franței.

Mari depozite de nisip, destinat a fi distribuit pentru a fi așezat în podurile caselor, au și fost constituite la Paris și în suburbii. Distribuirea nisipului la populație va începe foarte curând.

❖

Paris, 13 (Rador). — **O conferință privitoare la apărarea pasivă s'a ținut azi după amiază la ministerul de război.**

La ea au participat ministrul de interne, generalul Decamp, șeful cabinetului militar al d-lui Daladier, prefectul Senei și prefectul de poliție.

AVION CEHOSLOVAC DEASUPRA TERITORIULUI UNGAR

Budapesta, 13 (Rador). — *Agenția telegrafică ungară transmite următoarea notă:*

Se anunță din Satoraijaujhely: Sâmbătă un avion ceh, cu semnele distinctive roș-alb-albastru, a apărut pe deasupra acestui oraș.

Nu pentru prima dată un avion ceh se rătăcea în această regiune, pe deasupra frontierei, în teritoriul ungar, sburând la mică înălțime deasupra localităților Satoraijaujhely și Sarospatak, neliniștind populația.

Avionul ceh a sburat Sâmbătă pe deasupra șoselei nou construite între Rudabanyacska și Karolyfalva, apoi a sburat pe deasupra gării.

Mai mulți martori au observat că pilotul lua fotografii.

FILME

Părea un om din alte vremuri. Nu aducea cu nimeni din jurul său, ori unde s'ar fi găsit. Când s'au introdus pantalonii cu guler și croitorul i-a lucrat conform modei, el i-a restituit indignat : el nu admitea pantaloni sumeși decât pe lapoviță și noroi. Îi era indiferentă armonia cămășii cu cravata, a sacoului cu vesta, a ciorapilor cu pantofii. Iar bărbieritul cotidian îl considera ca o inadmisibilă pierdere de timp din moment ce șlefuirea exterioară trebuie să fie subordonată celei interioare.

Și ca să convingă pe ascultători, îi umia cu versuri și proză din autori latini și elini, din Corneille, Racine, Molière și mai ales Boileau, ale cărei plastice îndemnuri literare îl vrăjise.

In timpul unei deliberări, sau pe când avocații își studiau dosarele, animat numai de un fum de tutun și cerând în schimb tot ce poate fi mai puțin, — câte-va clipe de ascultare, — el dădea drumul memoriei, simțirei și, cu aparența unui act reflex, evoca pagini din tot ce are mai strălucit poezia clasică.

Când observa că și frumosul are nevoe de antracte, se strecura spre locul său și relua sentința în curs de redactare, cu o pricepere egalată numai de modestia sa din alte vremuri, aureolată de credința că spiritualitatea epigonilor n'a întrecut pe a idolilor săi.

Cu moartea primului grefier al Casației militare, Paul Eșeanu, s'a stins unul din tot mai rarii demodați față de mode discutabile.

Don José

„Strigătul munților"

„Strigătul munților", executat de șoimi și șoimane la serbările Astrei dela Abrud

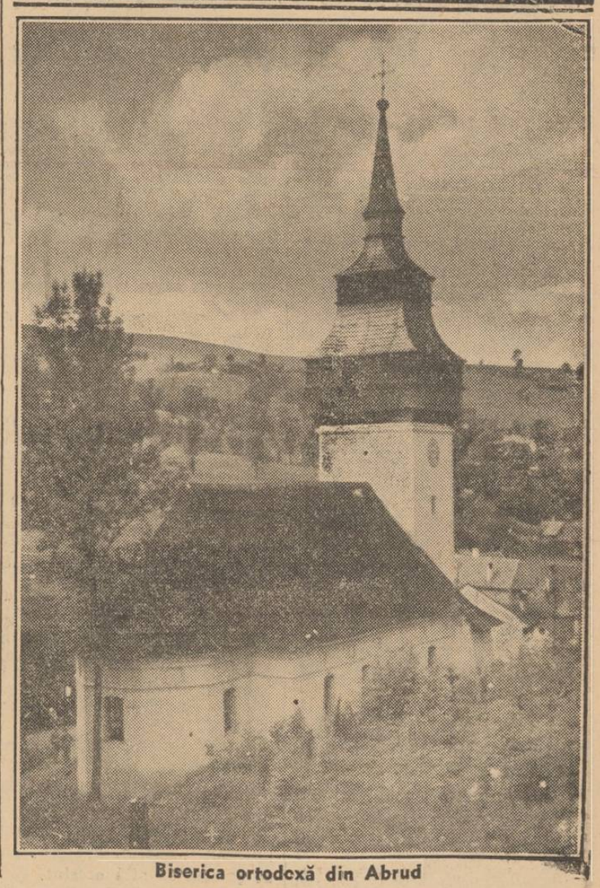

Biserica ortodoxă din Abrud